

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

Caput V. Monasterium ordinat, litterarum cantusque scientiam sibi suisque
impetrat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

pietatis jussum obsequium vocatus; an ad vindictam potius tanti flagitii divinitus missus? et proscriptos hosce a vultu et notis aliis confestim agnitos raptari jubet ad vincula et supplicium ultimum. Obstupida quasi ad hanc vim Virgo: Bone, inquit, JESU, istene ad mortem rapiatur, quem ego impio lethargo eripui atque excitavi ad veram tui latrariam? Obsecro te, Domine clementissime, ut hunc, quem tibi quodammodo pepereris, filium mihi restituas. Dictum, factum. Proscriptorum iste se expedivit e vinculis satellitum, omisso pallio, effugitque virtute ejus, cui omnia obediunt. Asylum autem reperit ædem eandem S. Francisci: ubi monachum quoque induit, et vitam religiosam sancto fine transegit. Alter vero, qui aures bene monenti Virgini dare noluit et Deum suum agnosceret, agnovit Judicem, caputque dedit carnifici amputandum.

CAPUT IV.

Cænobium construit: obstacula perrumpit.

B. Verdianam
invisit.

Ceterum Assisio egressura, locum in valle Elsæ non obscurum, Castrum-Florentinum petere instituit, B. Verdianæ salutandæ ergo, quæ Vallis-Umbrosiani Ordinis sanctionibus conformiter vivere professa, illic ab hominum adspectu reclusa habitabat. Quia vero illinc non multa passuum millia aberat Crucis-Castellum, Christianæ natale solum, Romana vidua ejus videndi cupidine urgeri cœpit. Reluctari primum visa est Christiana: sed cum eodem cælum impelleret, eundem tandem erat.

Ex oppido
Crucis-Cas-
tellano exire
volens oc-
cultâ vi tepe-
jur.

23 Ibi cum hæsisent ambæ dies aliquot, ambæ exire frustra nitentur: Christianam enim pedes deficiebant. Ut sciret non esse de nihilo hanc infirmitatem, in Castello ambulabat gressu quidem libero; sed non tam cito de exeundo cogitaverat, quam obri-gescerent illi pedes, terræ quasi adfixi. Stupere utraque, et mirari miraculum. Quid facerent? Deum vocantem sequi Virgo cogebatur: eidem non obsequi vidua nefas putabat. Videns igitur se divelli ab ea, quam Christus tenebat, tenerim osculo Christianam suam amplexata, cum se ejus precibus amice commendasset, abiit unde venerat.

Ibidem par-
thenonem,
juxta visam
ante graphi-
dem, insti-
tuit.

24 Sola jam Virgo, inter primas statim curas secum reputat, quibus eximiiis studiis Sponsum sibi potissimum demereri queat. Redit memoria instituendi parthenonis, cujus voto jam diu ante flagraverat: accedebat et accendebat civium amor, desiderio ejus impense faventium. Statuit ergo Dei nutum examinare pensculatus, et rogare, ut, quid a se fieri velit, manifesto ostendat. In medio harum sollicitudinum astu animo varie fluctuata, videt luminosos a cælo radios descendere, qui totum illum locum, quantus nunc monasterii est, incredibili splendore colluminabat. Non diu deliberandum fuit, quid magistra hæc lux doceret, rogavit, impetravitque a Crucis-Castellanis civibus fundum illum, ubi nascituræ familiæ cunabula poneret.

Vicinam ædi-
culam cum
heres pretio
vendere nol-
let, gratis im-
petrat.

25 Succedebat pulchre sub manus novum ædificium, non tam lapidum mole, quam virginum, quas congregaverat, sanctitate admirandum. Sed incommodabat novo huic collegio exiguum in vicinia domicilium, quod civis quidam nomine Tridianus possidebat. Interpellat heredem Virgo, non hominem, sed lapidem, imo omni lapide duriorem; neque prece neque pretio ullo flexilem. Ad cælum ergo conversa, quod multo esse mollius sæpe experta fuerat, cum Matre-Virgine Filium invocat, qui rigidam hunc virum cælesti virtute flectant, aut certe frangant. Audit cælum. Postridie multo mane festinat Tridianus ad monasterii januam, et crebro grandique sonitu evocatis sororibus offert suapte sponte, prius denegatam ædiculam. Accipite eam, inquit, si libet, etiam sine pretio. Isto enim in loco conspicabilem se

mihî præbuit hac nocte Cælitum Regina, et quam nunc fixam teneo, mentem indidit. Ut autem pro beneficio gratiarum officium Christiana redderet, aram illic erigi jussit Mariæ Benefactrici.

ACTORÆ
CORN. CURTIO.

26 Vix etiamdum procellosus hic contumaciæ ventus posuerat; ecce alius a sacro ordine surgit longe periculosior turbo. Potentem enim adversarium Lucensem Antistitem experta est: qui de jure suo, quod perditum iri quadantenus dicebat per hoc oratorium, nihil remittere voluit. At vero Episcopi pertinaciam fregit illa ipsa, quæ Tridianum; minitendo eidem asperime, si sancto ancillæ suæ proposito obicem vel minimum poneret.

Episcopum
Lucensem
Virgini diffi-
cilem Deipara
terrefacit.

27 Et tamen non est veritus novam illi et multo acriorem tempestatem quidam ad S. Viti Curio excitare. Erant per ea tempora in oppido Crucis-Castellano parocciæ quatuor. S. Viti, S. Andreae, S. Thomæ, et S. Donati, quæ postea in unum Canonicorum collegium coaluerunt. In ista autem S. Viti diocesi cænobium situm erat. Hic, inquam, Curio graviter sæpe asperique cum B. Christiana contendere, et velle plenissimum in toto Ecclesiæ suæ territorio jus dicere, et servare. Mollia quidem verba benigna Virgo reponebat; quibus non modo non mitigavit implacabilem viri iracundiam, ut etiam magis extimulaverit, odioque tanto accenderit, ut jam clare et palam monasterii se hostem profiteretur. Quam animi præfracti plusquam ferream obstinationem dolens Virgo (nam cetera vir probus erat) indixit sodalitia suo fervidas pro Parocho preces, persuadens certo sibi et sororibus, intestinum istud odium ali-quando in amorem sincerum conversum iri. Fusæ preces ex corde intimo: quæ vi quasi divina grassatæ in cor viri penitissimum, ita turbarunt a fundo, mutaruntque; ut quanto antea opere cænobium ode-rat, tanto id postea tueri et protegere, quæ verbis, quæ factis, voluerit.

Parochum
sibi adversa-
rium preci-
bus conciliat.

CAPUT V.

Monasterium ordinat, litterarum cantusque scientiam sibi suisque impetrat.

Perfuncta feliciter omnibus hisce molestiis, convertit ad virgines, quas legerat, animum: quarum cœtus eximius videbatur, et de quo sibi blandiri Christiana posset. Sed pretium hic virtutem, non numerum facere, in mediæ noctis tenebris satis clare didicit: quando sepultis somno profundo sensibus, mentis oculis aperuit, viditque in cænobii sui area exerevisse multis ramosam brachiis arborem nucem; sub ea autem jacere magno numero dispersas juglandes: virginum quoque unam, ex primis, quæ in disciplinam Christianæ se dederant, Mariam nomine, nuces omnes in unum acervum accumulare, seligere deinde bonas, vitiosas vero aut cassas e monasterio foras projicere. Somno solutos oculos vix Christiana deterserat; cum illi, quam dixi, Mariæ portentosum hoc insomnium ordine recitat, eamque de mysterio, quod oculi non ignorabat, sententiam rogat. Tum illa: Ne nescias, o mea Christiana, nuces vitiosas, quas mea ejici manu vidisti, significare Virgines factas, quæ secundum parabolam Evangelicam, non habent oleum in vasis lampadarum suarum, et Sponsuum suum præstolantur oscitantes, dormientesve; bonæ vero, quas me coacervare et conservare vidisti, prudentes Virgines sunt, quæ hoc sacro in contubernio religiosam vitam ducent, anxie curioseque ad Sponsuum suum anhelantes, cujus nuptiis dignissimæ probabuntur. Atat me, subjunxit, miseram et ter miseram, quæ de numero insipientium sum, adeoque ex hoc sancto virginum collegio foras projicienda. Vaticinio respondit eventus: non multo enim post, cum aliquam-multis aliis puellis ad sæculi delicias nuptiasque egressa, cælestem Sponsuum morari no-

Statum sui
cænobii viso
cognoscit.

AUCTORE
CORN. CURTIO.

luit. Sic defæctum sodalitiū mira animorum in Christo tranquillitate gaudere ac frui cœpit, supra omnes vero Christiana eminere : quæ ubi de divinis sermonem instituerat, videbatur posito moleste carnis amicitie Angelum totum tota induisse.

Omnibus se
sororibus
posthabet.

29 Nihil tamen minus ea fuit modestia, ut, quæ revera mater erat reliquarum, auctore cœnobii, indignam se arbitraretur, quæ ferret nomen Antistitæ; et quanto antistabat omnibus, tanto posthaberi omnibus voluerit, omnium mancipium quasi de lapide emptum, servire ad nutum paratissima, et culpam fateri veniamque petere prostrato corpore, cui non satis apto servitio minus placuisset. Sed non caruit suo fructu ista animi submissio. Respexit humilitatem ancillæ suæ mundi Domina.

Magistram lit-
terariam Dei
Matrem ha-
bet.

30 Rogantibus virginibus (quæ uti matrem eam semper coluerunt) dederat pensum orationum familiarium quotquot diebus numerato et memoriter absolvendum : nempe imperitæ omnes erant, et legere indoctæ. Quanti vero referat non omnino ineruditas esse monachas didicit Virgo a nocturno spectaculo. Sedebat Deipara eo in loco, ubi Christiana amicis extraneis præsentiam suam commodare, aut dare aures negotiosis solebat. Tenebat autem manu altera codicem aureis litteris perscriptum, quem Christiana in genua provoluta obtulit, ore neque ridenti neque severo, dicens : Lege Christiana. Ipsa vero, profunda cum animi demissione : Domina, nescio legere. Illa vero cum jussum suum iterum iterumque repeteret, Christiana iterum iterumque reposuit tria sua verba : Domina, nescio legere. Tum Deipara : Efficiam, inquit, ut scias. Simul hæc dixit, disparuit. Reddita sensibus suis Virgo, pensulatus ruminavit hoc in somnium, examinando ætatis, quæ jam non parva erat, ineptitudinem; et tamen judicavit commode actum iri cum cœnobio, si haberet gnaram litterarum Antistitam, a qua reliquæ virgines instrui possent. Ecce adest statim præ foribus desiderate commoditatis articulus. Sacris monasticis initiatæ in album sanctimonialium adscribuntur sex puellæ, quarum duæ aliquando psalterium inspexerant, et panxillum, quod in eo discendo libaverant, alias vicissim docere cœperunt : deinde facinus palmarium ausæ, Romanum Breviarium volutare, et de horis Canonicis balbutire aliquid. Eoque crevit, auctore Deo, scientiæ cupido; ut, cum verba passim in compendium paucis litteris consonantibus contracta, magistri opem exposcerent, datus sit earum alteri a cælo doctor, Presbyter quidam venerabilis, a quo olim legendi initium hauserat, qui dubia ei dormienti exponeret, et difficiliore nodos expediret. Non potuisset vigilanti dari magister vigilantior. Omnia enim illius præcepta tam studiose observavit, et retinuit fideliter, ut eadem dare sororibus, et apprimè imprimere posset. Et tamen multa adhuc eam reliquasque latebant. Itaque Christiana pro omniscientia Deum Deiparamque frequenti, sed inani prece rogavit. Tandem ergo corde effusissimo sic exclamat : Regina mundi utriusque et Sponsi mei optimi Mater optima, quando me hæc, quam rogo gratiam, indignam video, agnoscoque, collubitum tibi sit, obsecro, ut minimum sororibus meis aperire, quod ancillæ tuæ absconditum esse placuit. Hoc dicto, codicem sumit, vicinæ sorori explicat, discitque ab illa eodem temporis puncto, quod antea utraque ignoraverant. Mundi ergo Domina respexit humilitatem ancillæ suæ, quod omnium magistra ad sui magisterium æquo animo sororum minimam admisisset.

Ipsa et reli-
quæ Virgines
canere sine
doctore dis-
cunt.

31 Sed non satis erat virginibus sacris callere litteras, nisi quoque ad Ecclesiastica odaria seirent vocem canoro modo inflectere. Ille ergo, qui argutam linguam doctumque ad carmina guttur volueribus, pio etiam huic choro eam modulandi artem dedit, ut ad aures demulcendas plusquam humanis

viribus instructæ viderentur. Id ita esse ut omnes credant, rem auctorem dabo. Ad oratorium Christiana in S. Joannis Baptistæ pervigilio viri religiosi concurrerant, ut vespertinas preces solenni cantu peragerent. In hymno dissonis vocibus male perstrepebant omnes, cujus initium pluries repetitum non poterant tamen legitimo tono reddere : ibi sanctimonialia divino instinctu animate tam suavem vocum harmoniam ordiri, et quem vix unquam ante legerant, hymnum modulari cœperunt, ut Angelorum melos se audisse non unus aliquis crederet.

CAPUT VI.

Arcana, et futura cognoscit, prænuntiat.

Transeo ad aliud ostentum didacticum, quo ancillam suam Deus non tam erudiebat, quam delectabat. Vidit a cælo in terram defluere amplissimum conopœum; cujus pars maxima toto olympo latissime diffusa, ea vero, qua oratorium suum tangebatur, strictissima erat. Non erat opus alio augure, qui somnia hæc explicaret : ipsa Christiana suis ita sororibus aperuit. Viam, quæ ad cælos ducit, angustam esse atque difficilem, asserens; neque eum dignum rosam carpere, qui a spinis adhorreat; neque fructurum delictis spiritualibus, qui temporalium passionum amaritiam gustare abnuat. Falli eum, qui gestatorio in vehiculo, aut molli lectica ad gaudia Beatorum se commode transvectum iri credit : assiduo cum hoste potentissimo confligendum; militiam esse vitam hominis. Hisce ergo spectaculis et quotidianis ad virtutem excitamentis solari sodales suas consueverat; omnibus interea interdicens, ne quidquam eorum, quæ contigisse sibi candide narraverat, ad extraneas aures se superstitie dimanaret.

Monstrata
sibi a cælo
mysteria vir-
ginibus suis
explicat.

33 Neque tantum intra claustrorum septa puellis innocentibus salutaria hæc documenta prædicabat, sed astutos quoque et peritos viros erudito captabat eloquio, et quasi manu, pro suo arbitrio, movebat. Illa, inquam, quæ neminem unquam hominem docentem audierat, tantum doctrinæ et habitantis in se sapientiæ specimen dedit, ut omnem quantumcumque perplexam et intricatam quæstionem sine difficultate enodaret. Quare frequens illustrium doctorumque virorum concursus erat ejus audiendi cupidine flagrantium, et profitentium, spirare ex ejus ore caelestem quandam divinæ sapientiæ auram, quæ ad salutis portum fluctuantes animas dirigeret.

Viri ejus do-
ctrina instrui
rogant.

34 Quid mirum? caelesti voluptate per singulos ferme dies delibuta, sæpe etiam destitutus sensibus, et exanimæ similis, nescio quo raptâ, intuebatur divinæ claritatis speciosissimum speculum, ex quo mentium humanarum non obscuram scientiam hauriebat : ut quoties defigeret in vultum hominis suos oculos, in penitissima simul ejus viscera sese penetraret, atque secretissima cordis arcana curiosa quæstione rusparetur. Indidem vaticinii spiritu inclauit, ut futura non minus certo, quam præsentia videret.

Videt homi-
num cogitata.

35 Suis profecto civibus opportuna, si credita, vates fuisset. Jamdudum ætatem inter eos et Fucechinos (vicini habitant) vetus et capitalis inimicitia fuerat. Ferro et flamma in se invicem sævire quotidianus ludus erat. Videns ergo Christiana suos Crucis-Castellanos ardere animo, et parare arma, quibus postridie in hostiles agros excurrerent vasta populatione, obnuntiare voluit, et cladem, quam prævidebat, avertere. Sub auroræ primos radios, signo dari jussu cogit magistratum, ad quem verba habet pauca, sed prudentiæ pondere gravia, solidaque : Non subito procurrendum, quo rapit malus animus, pessimi semper consilii auctor; non tentandum temere, unde poenitentia et ipsa poena sequi potest. Si porro ire vellent, quo proposuissent, manere eos ipsos vincula, quæ aliis paraverant, et certissima gravissimaque

Crucis-Cas-
tellanis cla-
dem prænun-
tiant.